

دانشگاه گیلان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد

دموکراسی های تحمیلی در خاورمیانه « مطالعه موردی کشور عراق »

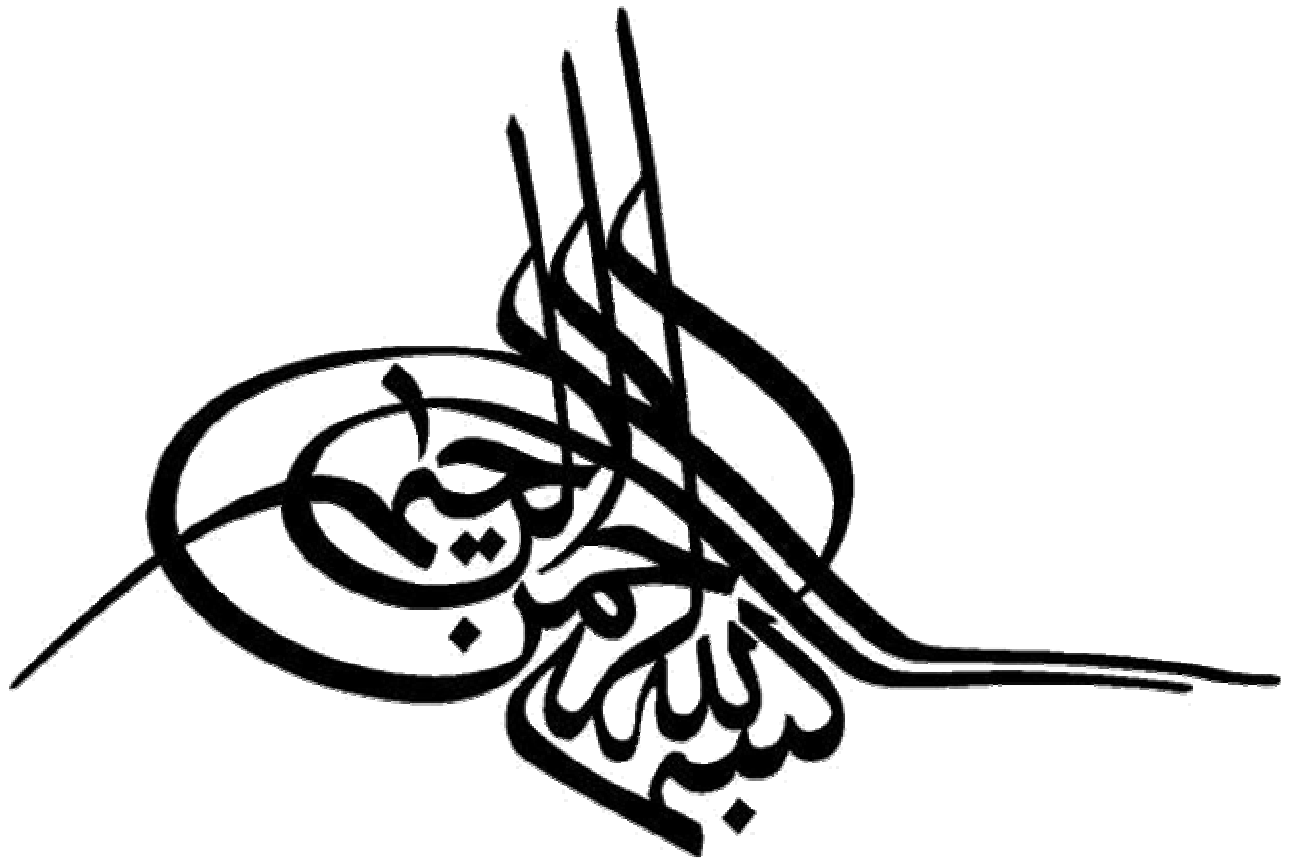
از

غلامرضا هاتفی محمود آباد

استاد راهنما

دکتر رضا سیمبر

تابستان ۱۳۹۱

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه تحصیلات تکمیلی (روابط بین الملل)

دموکراسی های تحمیلی در خاورمیانه
«مطالعه موردی کشور عراق»

از

غلامرضا هاتفی محمود آباد

استاد راهنما

دکتر رضا سیمبر

استاد مشاور

دکتر ارسلان قربانی شیخ نشین

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به:

تمامی کسانی که به من آموختند و مرا از ظلماتِ جهل و نادانی به روشنایی و بصیرت و دانایی رهنمون ساختند. همچنین تقدیم به پدر و مادر عزیزم، به همسر صبور و فداکارم و به فرزندان دلبندم که همواره در این راه موجبات قوت قلب و مشوقم در پیمودن مسیر علم و دانش اندوزی بودند.

تقدیر و تشکر:

تقدیر و تشکر ویژه دارم از استاد راهنمایم دکتر رضا سیمبر، استاد مشاورم دکتر ارسلان قربانی شیخ نشین و همچنین سپاسگزاری دارم از اساتید عزیزم آقایان دکتر امیر نیاکویی، دکتر احمد جانسیز و دکتر حسین شریفی و نیز سایر دوستان و عزیزان از جمله آقای دکتر محمد گل افروز و سرکار خانم دکتر شروانی که در تهیه، گردآوری و تدوین این پروژه مرا یاری نموده اند.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	ر
چکیده انگلیسی	ز
مقدمه	۱
فصل اول : کلیات طرح تحقیق	۲
(۱-۱) طرح مسئله	۳
(۲-۱) اهداف تحقیق	۴
(۳-۱) پرسش تحقیق	۴
(۴-۱) فرضیه تحقیق	۴
(۵-۱) روش تحقیق	۵
(۶-۱) موضوع تحقیق	۵
(۷-۱) زمان اجرای تحقیق	۵
(۸-۱) مکان تحقیق	۵
(۹-۱) پیشینه تحقیق	۵
(۱۰-۱) اهمیت تحقیق	۶
(۱۱-۱) ضرورت تحقیق	۶
(۱۲-۱) دلیل انتخاب موضوع	۷
(۱۳-۱) واژه ها و مفاهیم	۷
(۱۴-۱) محدودیت ها و تنگناهای تحقیق	۱۲
فصل دوم : مبانی نظری (دموکراسی های تحمیلی در رهیافت های فکری روابط بین الملل)	۱۳
مقدمه	۱۴
(۱-۲) تاریخچه دموکراسی	۱۵
(۲-۲) مؤلفه های اساسی دموکراسی	۱۶
(۱-۲-۲) نقش مردم در دموکراسی	۱۶

۱۶	..... ۲-۲-۲) دموکراسی از دیدگاه متفکران
۱۷	..... ۳-۲-۲) اجتماع و عقلانیت در دموکراسی
۱۹	..... ۴-۲-۲) شروط اساسی دموکراسی
۲۰	..... ۵-۲-۲) روابط جمهوری خواهی مردم و دموکراسی
۲۰	..... ۳-۲) دیدگاه های گوناگون از تفسیر دموکراسی
۲۱	..... ۱-۳-۲) اختلاف نظر در عناصر اصلی دموکراسی
۲۱	..... ۱-۱-۳-۲) تقسیم بندی موضوعی دموکراسی از دیدگاه «گونمن»
۲۳	..... ۲-۱-۳-۲) تقسیم بندی مفهوم دموکراسی از دیدگاه «هلد»
۲۴	..... ۲-۳-۲) دموکراسی با نگاه راست جدید (نولیبرالی) و چپ جدید
۲۵	..... ۳-۳-۲) دفاع از دموکراسی
۲۷	..... ۴-۲) دموکراسی تحمیلی در رهیافت های لیبرالی
۲۸	..... ۱-۴-۲) دموکراسی تحمیلی در رهیافت لیبرالیسم
۳۰	..... ۲-۴-۲) دموکراسی تحمیلی در رهیافت اترناسیونالیسم لیبرال
۳۱	..... ۳-۴-۲) دموکراسی تحمیلی در رهیافت نئولیبرالیسم
۳۳	..... ۴-۴-۲) دموکراسی تحمیلی در رهیافت اترناسیونالیسم نئولیبرال
۳۵	..... ۵-۲) جهانی شدن و نقش دموکراسی
۳۵	..... ۱-۵-۲) تعابیر و برداشت های گوناگون درباره جهانی شدن
۳۷	..... ۲-۵-۲) تنیدگی لیبرالیسم و جهانی شدن
۳۹	..... ۳-۵-۲) نگرش لیبرالیستی از جهانی شدن و نقش دموکراسی
۴۰	..... ۶-۲) جهان امروز: لیبرالیسم اقتصادی زمینه ساز لیبرال دموکراسی
۴۳	..... نتیجه گیری
۴۴	فصل سوم: دموکراسی های تحمیلی در تاریخ معاصر بین الملل: غرب، اسلام و انتقاداتها .....
۴۵	..... مقدمه
۴۵	..... ۱-۳) فرایند دموکراسی تحمیلی بعد از جنگ دوم جهانی
۴۶	..... ۱-۱-۳) طرح تئوری بین الملل گرایی در ایجاد دموکراسی تحمیلی (بعد از جنگ دوم جهانی)

- ۴۷.....(۲-۱-۳) متغیرهای عمده لیبرالیسم در ایجاد دموکراسی تحمیلی (بعد از جنگ دوم جهانی).....
- ۴۷.....(۳-۱-۳) مفروض های تئوری بین الملل گرایی لیبرال در دموکراسی تحمیلی .....
- ۴۸.....(۴-۱-۳) طرح دموکراسی فرا ملی و دیپلماسی جهانی (بعد از جنگ سرد).....
- ۴۹.....(۲-۳) دموکراسی تحمیلی با کارکرد اقتصادی در قرن ۲۰.....
- ۴۹.....(۱-۲-۳) نظریه توسعه دموکراسی گرا .....
- ۵۰.....(۱-۱-۲-۳) تئوری هانتینگتون .....
- ۵۱.....(۲-۱-۲-۳) تئوری لیپست .....
- ۵۱.....(۳-۱-۲-۳) تئوری لاری دایموند .....
- ۵۱.....(۲-۲-۳) رابطه توسعه اقتصادی و دموکراسی : گذرگاهی دو گانه .....
- ۵۳.....(۳-۲-۳) ابزار دموکراسی تحمیلی غرب در قرن ۲۰.....
- ۵۴.....(۱-۳-۲-۳) دیدگاه موافق .....
- ۵۴.....(۱-۱-۳-۲-۳) انتخابات رقابتی و آزاد .....
- ۵۵.....(۲-۱-۳-۲-۳) دموکراسی در بازار .....
- ۵۵.....(۳-۱-۳-۲-۳) تکنولوژی رقابتی و ابتکاری .....
- ۵۶.....(۴-۱-۳-۲-۳) تخصیص سرمایه گذاری .....
- ۵۶.....(۵-۱-۳-۲-۳) قانونی بودن رژیم های دموکراتیک .....
- ۵۷.....(۶-۱-۳-۲-۳) حفظ حقوق مالکیت .....
- ۵۷.....(۲-۳-۲-۳) دیدگاه مخالف.....
- ۵۸.....(۱-۲-۳-۲-۳) دموکراسی تهدیدی برای حقوق مالکیت .....
- ۵۸.....(۲-۲-۳-۲-۳) دموکراسی ها مصرف فوری را افزایش می دهند .....
- ۵۹.....(۳-۲-۳-۲-۳) دموکراسی ممکن است موجب بی ثباتی سیاسی شود .....
- ۶۰.....(۳-۳) سایر دموکراسی و نقش تحمیلی آن در قرن ۲۱ .....
- ۶۱.....(۱-۳-۳) مفهوم دموکراسی دیجیتال (سایر دموکراسی).....
- ۶۱.....(۲-۳-۳) برداشت های گوناگون از مفهوم دموکراسی دیجیتال .....
- ۶۲.....(۱-۲-۳-۳) دیدگاه خوشبینانه .....

۶۳	..... دیدگاه بدینانه (۲-۲-۳-۳)
۶۴	..... بسترهای عملی سایر دموکراسی (۳-۲-۳)
۶۴	..... مقایسه دموکراسی تحمیلی لیبرال در غرب مسیحی و شرق اسلامی (خاورمیانه) (۴-۳)
۶۴	..... دموکراسی غرب مسیحی در جوامع اسلامی و خاورمیانه (۱-۴-۳)
۶۷	..... آیا دموکراسی اسلامی امکان پذیر است ؟ (۲-۴-۳)
۶۹	..... نگاهی نو به اسلام و دموکراسی غرب و زندگی انسان (۳-۴-۳)
۷۰	..... انتقادات : دموکراسی های تحمیلی نمی تواند موفق باشد (۵-۳)
۷۱	..... اضطرابات مردمی در نظام دموکراسی تحمیلی (۱-۵-۳)
۷۱	..... انتقادات عمومی از دموکراسی (۲-۵-۳)
۷۲	..... مبهم بودن ماهیت و مبانی دموکراسی (۳-۵-۳)
۷۳	..... تعارض بین اصل آزادی و اصل برابری (۴-۵-۳)
۷۴	..... صوری بودن اصل برابری در دموکراسی (۵-۵-۳)
۷۴	..... محدودیت ها و موانع مشارکت سیاسی برابر، در دموکراسی لیبرال (۶-۵-۳)
۷۴	..... تضاد بین اراده همگانی و آزادی های فردی (۷-۵-۳)
۷۵	..... صوری بودن اصل تفکیک قوا در دموکراسی (۸-۵-۳)
۷۶	..... دموکراسی و امکان بروز استبداد اکثریت (۹-۵-۳)
۷۶	..... نشانه های بحران و انحطاط دموکراسی لیبرال (۱۰-۵-۳)
۷۸	..... نتیجه گیری
۷۹	فصل چهارم : تحلیل دموکراسی تحمیلی در خاورمیانه و کشور عراق
۸۰	..... مقدمه
۸۱	..... ویژگی هایی کلی منطقه خاورمیانه (۱-۴)
۸۱	..... اصطلاح خاورمیانه (۱-۱-۴)
۸۳	..... اهمیت ژئوپلیتیکی خاورمیانه (۲-۱-۴)
۸۶	..... طرح خاورمیانه بزرگ : نمونه ای از اهداف دموکراسی های تحمیلی (۲-۴)
۸۶	..... مفاد و مفروضه های طرح در جهت دموکراسی سازی خاورمیانه (۱-۲-۴)

- ۸۷..... ۱-۱-۲-۴) توسعه سیاسی : دموکراتیک سازی
- ۸۸..... ۲-۱-۲-۴) توسعه علمی - آموزشی
- ۸۸..... ۳-۱-۲-۴) توسعه اقتصادی
- ۸۸..... ۲-۲-۴) دیدگاه نظری طرح، در روابط بین الملل
- ۸۹..... ۱-۲-۲-۴) صلح دموکراتیک
- ۹۰..... ۲-۲-۲-۴) لیبرالیسم اقتصادی
- ۹۱..... ۳-۲-۲-۴) همگرایی و صلح فرهنگی
- ۹۲..... ۳-۲-۴) خاستگاه و اهداف طرح
- ۹۲..... ۱-۳-۲-۴) راهبرد امنیت ملی آمریکا
- ۹۳..... ۲-۳-۲-۴) نقش ملی آمریکا
- ۹۴..... ۴-۲-۴) طرح دموکراسی تحمیلی خاورمیانه بزرگ از آمریکا
- ۹۶..... ۳-۴) ویژگی های کلی عراق
- ۹۶..... ۱-۳-۴) موقعیت و کلیات جغرافیای طبیعی
- ۹۷..... ۲-۳-۴) جغرافیای سیاسی و انسانی
- ۹۹..... ۳-۳-۴) ساختار سیاسی
- ۹۹..... ۴-۳-۴) ساختگی بودن عراق
- ۱۰۰..... ۵-۳-۴) ژئوپلیتیک عراق
- ۱۰۱..... ۶-۳-۴) اقتصاد ضعیف و وابسته به نفت
- ۱۰۲..... ۴-۴) نقش دموکراسی تحمیلی در عراق آینده
- ۱۰۲..... ۱-۴-۴) قانون اساسی عراق
- ۱۰۳..... ۲-۴-۴) دموکراسی سازی در سیاست داخلی
- ۱۰۵..... ۳-۴-۴) صلح طلبی در سیاست خارجی
- ۱۰۶..... ۴-۴-۴) واقعیات ساختاری و محدودیت سناریوی ایده آلیستی
- ۱۰۷..... ۵-۴) روابط آمریکا (پرچم دار دموکراسی لیبرال جهان) با عراق
- ۱۰۷..... ۱-۵-۴) هژمونیک گرایی آمریکا

۱۰۸	اهداف و استراتژی آمریکا و عراق.....(۲-۵-۴)
۱۰۹	نگاهی به گذشته روابط دو کشور .....(۳-۵-۴)
۱۰۹	حمله آمریکا به عراق و پیامدهای آن .....(۴-۵-۴)
۱۱۰	سیاست اوپاما در عراق و چشم انداز دموکراسی تحمیلی .....(۵-۵-۴)
۱۱۳	نتیجه گیری .....
۱۱۴	فصل پنجم : نتیجه گیری و ارزیابی فرضیه و تحلیل داده ها .....
۱۱۵	مقدمه .....
۱۱۵	آزمون فرضیه .....(۱-۵)
۱۱۷	نتیجه گیری و تحلیل داده ها .....(۲-۵)
۱۲۳	پیشنهاد .....(۳-۵)
۱۲۴	منابع .....
۱۳۱	ضمائم .....
۱۳۲	تصویر مقاله منتشر شده حاصل از پایان نامه در ژورنال خارجی.....
۱۳۳	تصویر گواهی از مقاله همایش ملی.....
۱۳۴	تصویر صورتجلسه دفاع از پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد.....

فهرست جدول ها، نقشه ها و شکل ها

صفحه	عنوان
۲۸.....	جدول ۱-۲: تصویری از لیبرالیسم و دلایل جنگ و صلح
۵۳.....	شکل ۱-۳: حالت های چهارگانه پیوند توسعه اقتصادی و دموکراسی در قرن بیست
۸۲.....	نقشه ۱-۴: موقعیت جغرافیایی جهان اسلام در سه قاره آسیا، آفریقا و اروپا
۸۲.....	نقشه ۲-۴: کشورهای خاورمیانه
۹۸.....	نقشه ۳-۴: موقعیت جغرافیایی و سیاسی عراق

دموکراسی‌های تحمیلی در خاورمیانه: مطالعه موردی کشور عراق

غلامرضا هاتفی محمودآبادی

موضوع پایان نامه اندیشه سیاسی است که به نظام اداره جامعه می پردازد. بسیاری از اندیشمندان غرب، دموکراسی را نظامی واجد معایب می دانند و بر این باورند که در بین سایر نظام های سیاسی، این شکل از حکومت کم عیب ترین آن می باشد. در این رابطه کشوری را دموکراتیک گویند که حکومت آن از طریق رقابت در انتخابات به مسند قدرت رسیده باشد. اما امروزه در رویکردی جدید از دموکراسی برای برخورداری از یک امنیت دسته جمعی و استفاده از آن در نظام جهانی، در راستای رهیافت های فکری لیبرال به رهبری آمریکا به دموکراسی سازی کشورها می پردازند. در نگاه اول کمک به جوامع دیگر برای به وجود آوردن دموکراسی، بسیار مطلوب می باشد. اما تجربه نولیبرال های جهان گرایی آمریکا در اشغال نظامی عراق و استفاده از خشونت برای دموکراسی سازی در آن کشور، نشان از ناکارآمدی این نوع سیاست در سطح بین الملل دارد. براین اساس اگر چه عراق براساس طرح خاورمیانه بزرگ به وسیله ایالات متحده و متحدانش پس از سرکوبی نظام اقتدارگر در جهت دموکراسی سازی پیش رفت، اما مردم این کشور به دلیل فرهنگ سیاسی و اجتماعی، برای دموکراسی شدن غربی آمادگی نداشتند. از اینرو تحقیق حاضر به دنبال جواب این سوال است که آیا دموکراسی های تحمیلی در تحقق دموکراسی در کشورهای خاورمیانه که در حال تحولات بزرگ در ساختار سیاسی و اجتماعی می باشد موفق است؟ بدین منظور این تحقیق در دهه اول قرن ۲۱ با هدف بررسی دموکراسی تحمیلی در عراق و در جهت اثبات این فرضیه گام بر می دارد که «دموکراسی های تحمیلی نمی تواند موفق باشد چون دموکراسی فرایندی از درون است و باید تمهیدات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی آن در حد ملی فراهم باشد». روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است که در آن از علوم روابط بین الملل - جامعه شناسی و جغرافیایی سیاسی توأم استفاده شده است.

واژگان کلیدی: دموکراسی غربی، لیبرالیسم، سیاست خارجه آمریکا، عراق، دموکراسی تحمیلی، خاورمیانه

Abstract:

This thesis is about political thought that focuses on society management system

Gholamreza Hatefi Mahmood Abadi

Therefore, this study seeks to answer the question posed whether democracies is success in the middle east?(which experience major changes in the social structure). So the purpose of this research in the first decade of the 21st century is considering imposing democracy in Iran and our hypotheses is that imposed democracy can not be successful; because democracy is an internal process and political social and cultural measures should be provide at national level. The research method is descriptive – analytical which we used the science of international relations sociology and political geography.

Key words: western democracy, liberalism, America's foreign policy, Iraq, imposed democracy, middle east.

مقدمه

دموکراسی به عنوان اندیشه سیاسی و نیز نوعی سازو کار و نظام سیاسی اداره جامعه، از معدود مفاهیم سیاسی دیر پای فلسفه سیاسی است که در دو سده اخیر شاهد رونق و ترویج این فلسفه و نظام سیاسی آن می باشیم. بسیاری بر این باورند که این مفهوم، مبهم و واجد تناقضاتی چند است و نظام سیاسی مبتنی بر آن نیز دارای معایب متعددی است. در این راستا دانشمندان دموکراسی های لیبرال معتقدند که دموکراسی شکل نهایی حکومت در جوامع بشری است. ولی آنچه در بررسی ها نشان می دهد اینست که اصول اولیه مورد نظر دموکراسی در طول تاریخ آن به تناسب شرایط محیطی و اجتماعی تحول یافته و امروزه به تحت شرایط گوناگون در کشورهای غربی چهره ای مختلف پیدا کرده است. آنچه تقریباً مورد اجماع است اینکه دموکراسی مفهوم نسبی دارد. یعنی اینگونه نیست که یک اجتماع یا به طور کامل از آن برخوردار و یا به کلی از آن بی بهره باشند. از اینرو دموکراسی به دلیل نسبییت مفهومی، مدل واحدی ندارد و ملت های مختلف جهان از مدل های متعدد دموکراسی برخوردار بوده و می باشند. در این راستا اوضاع خاورمیانه که پس از جنگ سرد و دور شدن سایه شوروی (سابق) بر روی بعضی از کشورها از جمله عراق، مورد توجه اندیشمندان و سیاست مداران قرار گرفته بود، با طرح هایی از جمله طرح خاورمیانه بزرگ، با اهداف خاصی از سوی آمریکا و متحدانش دنبال می شد. آنها با افکار نئولیبرال جهان گرا و با هدف صلح و امنیت دسته جمعی در کشورهای دموکراسی، از راه خشونت بر کشور عراق تسلط پیدا کردند. هر چند که در این راه دموکراسی نیم بندی بر کشور عراق تحمیل کردند. اما این نوع دموکراسی تحمیلی بدون توجه به تمهیدات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی آن کشور جواب و نخواهد داد زیرا دموکراسی های تحمیلی نمی تواند موفق باشد چون دموکراسی فرایندی از درون است که باید در حد ملی شرایط سیاسی، فرهنگی و اجتماعی آن فراهم گردد. بر این اساس این تحقیق در پنج فصل به بررسی این موضوع پرداخته است. فصل اول به کلیات طرح تحقیق و در فصل دوم به مبانی نظری دموکراسی های تحمیلی در رهیافت فکری روابط بین الملل می پردازد. در فصل سوم، دموکراسی های تحمیلی در تاریخ معاصر بین الملل (جنگ دوم جهانی تاکنون) و انتقادهای آن بررسی می شود. در فصل چهارم به مطالعه موردی خاورمیانه و کشور عراق و وضع دموکراسی های تحمیلی در آن پرداخته می گردد. در نهایت فصل پنجم پس از تحلیل داده ها به اثبات فرضیه و نتیجه گیری موضوع می پردازد.

فصل اول:
کلیات طرح تحقیق

۱-۱) طرح مسئله

روند حرکت کشورها به سمت نظام های سیاسی مردم سالارانه تر^۱، از میان دهه ۱۹۷۰ و به ویژه بعد از پایان جنگ سرد گیراترین روندهای سیاسی در جهان سوم و جهان سابقا کمونیست بوده است. جهان در این دوره شاهد افت چشمگیر شمار رژیم های اقتدارگرا بوده به گونه ای که امروزه اکثریت کشورهای جهان نوعی انتخابات چند حزبی برگزار می کنند و همین موجب شده که زمانه را در «عصر مردم سالاری» بخوانند. برای حرکت به این گسترش مردم سالاری، تبیین ها و تفسیرهای گوناگونی ارائه شده است.

تبیین های اولیه گسترش مردم سالاری را بخشی از روند نوسازی می دانستند. لذا این انتظار وجود داشت که مردم سالاری در کشورهایی تحقق یابد که به مرحله بالاتری از توسعه اجتماعی و اقتصادی دست یافته اند. غالباً برای تایید این نظریه به این واقعیت اشاره می شد که مردم سالاری معمولاً در کشورهای ثروتمند و توسعه یافته تر یافت می شود. در صورتی که در پی افتادن موج اخیر گسترش مردم سالاری در کشورهای تهیدست، معمولاً تبیین های ارائه شده، بیشتر روی انتخاب سیاسی و کنشگری تکیه داشته و مردم سالاری به هیچ گونه پیش شرطی در جهت ایجاد سطح بالای توسعه اقتصادی ندارد. این موج که از دهه ۱۹۷۰ با کنار رفتن دیکتاتوری های نظامی اسپانیا، پرتغال و یونان و برقراری حکومت مردم سالاری در این کشورها به راه افتاد، در دهه ۱۹۸۰ در آمریکای لاتین و در کشورهای آرژانتین، برزیل، بولیوی و شیلی ادامه پیدا کرد. پس از آن در اوایل دهه ۱۹۹۰ پس از سقوط کمونیسم روند گسترش مردم سالاری در تعداد زیادی از کشورهای اروپای شرقی، آسیا و نیز بیش تر کشورهای آفریقای اتفاق افتاد. تاملانه این دهه حکومت های منتخب مردم سالار در بیشتر مناطق جهان به صورتی که قاعده درآمده بود و تنها خاورمیانه تا حد زیادی از این روند جهانی به سمت مردم سالاری لیبرال، به دور مانده بود. بر این اساس، نظریه لیبرالیسم برای گسترش مردم سالاری (دموکراسی) در روابط بین الملل بر دو نوع کلی مداخله گر و غیره مداخله گر تقسیم می شود.

عمدتاً دموکراسی به عنوان زیر شاخه های اصلی نظریه لیبرالیسم جمهوری خواه و آن هم از نوع مداخله گرایانه محسوب می شود. در این رهیافت فکری که در تئوری های غربی روابط بین الملل مطرح می شود، برای تحقق لیبرالیسم جهانی لازم است که کشورهای قدرتمند لیبرال برای تامین لیبرالیسم در کشورهای

---

¹ Democracy

دیگر مداخله کنند. این رهیافت مداخله جویانه روش جنگ و خشونت آمیز را تجویز می کند. از اینرو مداخله آمریکا در خاورمیانه و از جمله کشورهای مثل عراق و افغانستان، نمونه هایی از راهبرد و رهیافتی هستند که در آن روش جنگ و خشونت به عنوان راهی برای تامین دموکراسی و حتی توسعه اقتصادی محسوب می شود. با توجه به آنچه گفته شد این نوع دموکراسی در پارادایم نظام بین المللی به عنوان دموکراسی تحمیلی تمهید کننده لیبرالیسم جهانی و آرمان های مربوط به آن است که تاثیراتی در مطالعه خاورمیانه و به ویژه عراق در این پژوهش دارد.

۱-۲) اهداف تحقیق

این تحقیق دارای دو هدف کلی می باشد:

الف- بررسی ابعاد دموکراسی در غرب و نظریات افراطی اندیشمندان این حوزه که منجر به تفکر دموکراسی تحمیلی و مداخله گرایانه به رهبری ایالات متحده آمریکا در سایر کشورهای جهان از جمله در خاورمیانه و کشور عراق شده است.

ب- تشریح و تحلیل دموکراسی تحمیلی در منطقه خاورمیانه به ویژه در کشور عراق.

۱-۳) پرسشهای تحقیق

سوال اصلی: آیا دموکراسی های تحمیلی در تحقق دموکراسی در کشورهای خاورمیانه که امروزه در حال تحولات عظیم در ساختارهای سیاسی و اجتماعی می باشد، موفق است؟ به ویژه آیا در عراق تاکنون با موفقیت همراه بوده است؟

سوال های فرعی: دموکراسی های تحمیلی چیست؟ در عرصه روابط بین الملل بازیگرانی که در این زمینه فعال هستند چه کسانی هستند؟ چه مواردی در تاریخ معاصر وجود دارد که می تواند مصداق دموکراسی های تحمیلی باشد؟

۱-۴) فرضیه تحقیق

به نظر می رسد، دموکراسی های تحمیلی نمی تواند موفق باشد چون دموکراسی فرآیندی از درون است و باید تمهیدات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی آن در حد ملی فراهم باشد.

۱-۵) روش تحقیق

این پژوهش با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی و با استفاده از اصول علم روابط بین الملل و سایر علوم وابسته و با استناد به شیوه مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی از طریق مراجعه به کتب و مجلات علمی و سایت‌های اینترنتی پس از تدوین، اطلاعات به دست آمده طبقه بندی شده پس از آنالیز، تحقیق به رشته نگارش درآمده است.

۱-۶) موضوع تحقیق

این تحقیق با عنوان «دموکراسی های تحمیلی در خاورمیانه: مطالعه موردی کشور عراق» به رشته نگارش درآمده است.

۱-۷) زمان اجرای تحقیق

تحقیق حاضر در دهه اول قرن ۲۱ از لحاظ وضعیت دموکراسی به بررسی تاثیر آن در خاورمیانه و به ویژه در کشور عراق می پردازد.

۱-۸) مکان تحقیق

مکان تحقیق منطقه خاورمیانه می باشد. در حقیقت به کشور عراق اشاره دارد که از این نظر دموکراسی تحمیلی بر روی این کشور اجرا شده است.

۱-۹) پیشینه تحقیق

در رابطه با عنوان تحقیق، در سال های اخیر تحقیقات گسترده ای در رابطه با دموکراسی تحمیلی به ویژه در خاورمیانه انجام گرفته است که برخی از آنها به صورت مقاله، کتاب و پایان نامه ها موجود می باشد. همچنین سمینارها و کنفرانس های متعددی در محافل دانشگاهی و آکادمیکی بین المللی و نیز در داخل کشور صورت گرفته است. از جمله مجموعه مقالات همایش بین المللی اسلام و روابط بین الملل که در سال ۱۳۸۹ در دانشگاه گیلان به تمهیدات نظری و مفهومی اسلام در کشورهای اسلامی از جمله خاورمیانه و نقش

دموکراسی تحمیلی غرب در آن پرداخته شده است و نیز پژوهش های زیادی توسط وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در منطقه خاورمیانه به صورت همایش و ژورنال در قالب مقالات ارایه می گردد. مضافاً کتاب هایی مانند «جهانی شدن سیاست: روابط بین الملل در عصر نوین» جلد اول و دوم از جان بیلیس و استیو اسمیت ترجمه ابوالقاسم راه چمنی و دیگران، «ارمغان دموکراسی» از صادق سلیمی بنی، «سیاست خارجی آمریکا در خاورمیانه» از جنیس جی تری ترجمه ارسلان قربانی و رضا سیمبر، «چهره جدید امنیت در خاورمیانه» از لینورجی مارتدین ترجمه قدیر نصری به چاپ رسیده است، می توان نام برد. لذا رساله یا کتابی که در مورد دموکراسی های تحمیلی در حوزه خاورمیانه و به ویژه در عراق تحقیقات و کنکاش داشته باشد کم است. با توجه به تحولات اخیر در جهان و به تبع آن در خاورمیانه بزرگ و عراق، جا داشت که تحقیقاتی در این مورد صورت گیرد. در این تحقیقات سعی شده است که دیدگاه لیبرالی غرب و دموکراسی های تحمیلی تلفیقاً و توأمأ در تاثیر گذاری منطقه مورد مطالعه، دیده شود.

۱-۱۰) اهمیت تحقیق

از جمله دلایل با اهمیت تحقیق می توان به جایگاه خاورمیانه در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی آن در جهان اشاره کرد که در فصول مختلف بدان اشاره خواهد شد. از این رو در صورت عدم توجه کشورهای خاورمیانه و از جمله کشور عراق به نقش اسلام در سیاست های جهانی، آنها با یک دموکراسی تحمیلی از سوی دنیای غرب به سمت اجرای سیاست های آمریکا و متحدانش پیش خواهند رفت. لذا در این تحقیق با توجه به دیدگاه روابط بین الملل در حوزه تحلیل دموکراسی تحمیلی و ارتباط آن با کشور عراق به موضوع تحقیق نگریسته می شود که به نوبه خود حائز اهمیت است.

۱-۱۱) ضرورت تحقیق

در دهه های اخیر و پس از پایان جنگ سرد سیاستمداران و اندیشمندان روابط بین الملل با بحران پارادایم غالب در نظام بین الملل جهانی روبه رو شدند. آنها بر اساس نظریه لیبرالیسم در روابط بین الملل به سوی دموکراسی سازی در کشورهای جهان پیش رفتند که منجر به دخالت نظامی در کشورهای خاورمیانه و از